

Domoljub

V Ljubljani 1. julija 1942-XX

55 - Štev. 27

Mali perutinar

V ogledalu

Za nos se ne da voditi

Zivel je odličen in ugleden mož, ki so mu izkazovali vse časti. Mož je bil zadovoljen, si mel roke ter govoril: »Vse je bilo tako lepo. Ljudje so res dobri. Vsi so bili kar ginjeni. Človek je res lahko vesel, ko je priča velikega spoštovanja, ki ga ljudje izkazujejo mojemu dostojanstvu in moji službi.«

Upajmo, da so ljudje tisto spoštovanje res izkazovali iz pravega srčnega čustva in iz ljubezni. Zgodil pa se lahko tudi tako, da ljudje vedo, kako je tisti spoštovani mož častihlepen in nečimern. Če je tako, je vse spoštovanje morebiti bilo le goli zunanji videz. Ko je odšel, so se ljudje kvečjemu še smejali, ko so tako potegnili imenitnega moža, ki tega prav nič ni opazil. Zakaj se mu je zdelo vse tako veličastno?

Če je morebiti on družbi okoli sebe dejal, da ljudje v njem prav za prav spoštujejo zgolj njegovo dostojanstvo in službo, je bila to končno zgolj hinavščina ter spretno zavijanje, da bi lahko spodobno še dlje govoril o izkazanih mu časteh in da bi čaščenje, ki ga je bil deležen, lahko dlje prežvekoval.

Pravi človekoljub

Če srečaš kdaj kako mlado ali bolj imenitno žensko, je ne pozabiš prijazno pozdraviti, čeprav nimaš sicer z njo nobenih zvez. Misliš si pač, da se ne spodobi, ko bi kar tako šel mimo. Če pa srečaš kje kako staro in revno žensko, ti še na misel ne pride, da bi jo pogledal.

Če srečaš osebo, ki se ti zdi prikupna, ji hitiš izkazovati usluge, revni in stari pa, ki morebiti nese težko breme, ne boš pomagal.

Tako imenovani olikani svet pa te ima za uglašenega moža, ki ve, kaj se spodobi, moža, ki se lepo vede, ki je ljubezniv. Morebiti celo sam o sebi misliš, da si res tak. Si pa res tak? Le vprašaj se, koliko imaš v svojem srcu pravega in resničnega človekoljubja, ljubezni in uslužnosti. Samo ljubezen je vredna ljubezni.

Te pa nimaš!

Večja sramota

Luka se je hudo pregrešil zoper postavu. Zdaj pa pravi: Moja sramota nikakor ne sme na dan. Ne maram, da bi zaradi mene bil oblaten ves moj stan. Ne misli pa pri tem ugleda svojega stanu, marveč samega sebe, ki noče biti javno osramočen.

Da bi ljudje ne zvedeli za njegovo slabo dejanje, ga boče prikriti s še slabšim dejanjem, s še večjo sramoto. Pa mu prav nič ne pomaga, ker se vse izve.

Zdaj pa pravi: Ne morem preživeti te sramote. Ne maram, da bi me kdo gledal. Kar kotal se bom. Odloči se za samomor.

Ali se je zdaj ognil strašnih pogledov, ki se jih je bil tako bal? — Bedaki! Ali je splošno preziranje in preklstvo zdaj manj vidno in grozno, ko ga ne sliši? Ali ne bo onkraj groba viden v vsej svoji revščini? Ali bo tam laglje prenašal poglede onih tamkaj, kakor zdaj prenaša poglede tistih, ki so tukaj?

Kako hudo se siromak motil

RAZGLED PO SVETU

Vojna poročila

V Afriki so osne čete v bliskovitem pohodu v 72 urah prešle celih 200 kilometrov ter so zasedle utrjene angleške postojanke v Capuzzo, Solumu, Hufi in Sidi Barani. V Tobruku je bil ujet angleški general Klopper.

V Rusiji je bila južno od Harkova uničena velika sovjetska skupina. Zajetih je bilo 21.827 vojakov. V zadnjih 10 dneh je bilo tukaj sestreljenih 408 sovražnih letal. — Pri Sebastopolu nemške čete še vedno napredujejo.

Na zahodu nemška letala napadajo Anglijo. V noči od 25. na 26. junija so angleška letala napadla nemško mesto Bremen, kjer je bilo poškodovanih več stanovanjskih hiš. Toda nemški lovelci so zbili skupaj s profiletalsko obrambo 58 angleških letal.

Na Kitajskem so japonske čete v deželah Čekiang in Čiansi uničile pet kitajskih divizij, drugih 13 divizij pa je izgubilo od ene tretjine do polovice mošva. Tudi z drugih bojišč na Kitajskem poročajo japonska poročila same zmage.

Vprašanje drugega pridelka v Italiji

Ker je pšenica letos zgodaj dozorela, je postalo vprašanje drugega pridelka na poljih, kjer so že pridelali pšenico in drugo žito. Italijanske podnebne razmere dopuščajo v številnih primerih, da na istem polju po končani žitni letini posejejo še riž, koruzo ali posede krompir. Za pridelovanje riža kot drugega pridelka je določila pristojna oblast posebne nagrade.

Eksplozirala po 18 mesecih

V kleti porušene hiše v Londonu je nedavno iz neznanih vzrokov eksplozirala nemška letalska bomba, ki je neopaženo ležala tam že 18 mesecev. Povzročila je veliko nesrečo: porušila je celo vrsto bližnjih hiš, obležalo je 19 mrtvih, 39 oseb pa je bilo ranjenih. 300 družin je zaradi ene same bombe, ki ni bila odstranjena, brez strehe.

Umetni bencin

V Parizu so ustanovili z glavnico 80 milijonov frankov družbo ki bo zgradila velike industrijske naprave za izdelovanje posebne vrste bencina iz rjavega premoga. Francoska vlada je pri novi družbi udeležena s 24 milijoni frankov. Letni izdelek v prvi dobi je predviden na letnih 25.000 ton bencina in 25.000 ton metanola.

Oče in sin pod vlakom

Na nekem železniškem prehodu pri Kallvangu na Solnograškem se je zgodila te dni strašna nesreča. Ugleden gospodar se je s sinom vračal na traktorju s polja. Zopora na prelazu je bila epuščena. Naenkrat pa se je zapora dvignila in oče in sin sta v domnevi, da je prehod svoboden, krenila s traktorjem čez proggo. Tisti trenutek je prihrumel brzovlak, ki je zdobil traktor in na mestu ubil očeta in sina.

Nenavaden pogreb v Kairu

V vasi Šrubi v Egiptu je policija ustavila pogreb, ki se je pomikal iz Kaira. Pogrebniki so se razbežali, samo nosači so ostali pri kresti. Policija je dognala, da v kresti ni mrtlic, marveč polno krušnih hlebov. Preiskava je dognala, da se je pogrebni zavod že dolgo bavil s tihotapljenjem kruha iz Kaira na deželo, kar je seveda donosalo lepe dobičke. V prid meščanski manjšini zneče oblast v Egiptu po vsaki žetvi dve tretjini pridelka, podeželsko ljudstvo pa trpi pomanjkanje.

Strela je tudi zaklonišču nevarna

V Nemčiji imajo izvrstno izdelana zaklonišča, varna pred bombami in granatami, toda ne pred strelo. V Kremžu se te dni nastala nevihta in se je 79 letna Jerica Petermannova, žena slabih živcev odpravila v zaklonišče, kjer ni mogla prenašati treskanja. Toda usoda je hotela, da je strela udarila ravno v dotično hišo in gospe v zaklonišču na mestu ubila.

Vinske nakaznice v Franciji

Na nedavnem zboru vinogradniških ustanov Francije in Alžira so povedali, da pripravljajo uvedbo nakaznic za vino po zgledu francoske krušne karte. Na podlagi nakaznice za vino bo vsak kupec lahko kupil to pijačo v katerikoli točilnici ali trgovini, seveda v omejeni množini. Nakaznice bo izdala pristojna oblast v septembru pred vinsko letino.

KRATKE

z vsega sveta

Obrok mesa je zmanjšala na 17 in pol dkg na teden in osebo švedska vlada.

Pol milijarde nizozemskih goldinarjev je vredno židovsko premoženje na Nizozemskem.

Vsak Madžar je v tujini poslanik svoje domovine, je rekel madžarski tiskovni načelnik Ullein Reviczky ob svojem obisku v Italiji.

Dva pastirja in 50 ovac in koz je ubila te dni strela v neki vasi na Španskem.

250.000 ton sira in 45.000 ton surovega masla naredo letno iz mleka v Italiji.

Kredit v znesku 150 milijonov za državno obrambo je izglasovala turška poslanska zbornica.

2275 m v višine je dosegel te dni v letu brez motorja ravnatelj španske letalske šole Perez. Rekord!

V generalfeldmaršala je Hitler povišal za izredne zasluge poveljnika nemškega zbora v Afriki generala Rommela.

250.000 nepismenih novincev so ugotovili pri zadnjih naborih v Ameriki; morali bodo v teča-je za nepismene vojake.

Egiptski uporniki so ubili angleškega okrožnega komisarja v Kairu.

40° vročine v senci je kazal te dni toplomer v turškem Carigradu.

Novorojenčki so danes večji in težji kakor včasih, trdijo nemški raziskovalci.

Nad 20 milijonov ton sovražnega brodevja so od početka sedanje vojne potopile italijanske, nemške in japonske oborožene sile.

Papež Pij XII. se je pred kratkim precej prehladil, a je že na poti popolnega ozdravljenja.

Novo vrste jogurt (kislo mleko) iz rastlinskega namesto iz kravjega mleka je pripravil strokovnjak-lekarnar v španski Barceloni.

6000 ljudi s priimkom Anderson je sedaj v švedskem Stockholmu.

Danski kralj je obel tel na kamnih v mehuru in se je podrgel operaciji.

V Franciji so objavili vest, da se bo obnovila zamenjava blaga med Sev. Afriko in Združenimi državami.

Za 40% se je dvignila v zadnjih treh tednih izdelava surovega masla na Danskem.

Za poslanika pri sv. stolici je bil imenovan eden najsposobnejših finskih diplomatov Grippenberg. Prvič v zgodovini Finske!

10.000 mornarjev ameriške trgovske mornarice je bilo od začetka vojne ranjenih, ubitih, potopljenih ali pa jih pogrešajo.

Obvezno vojaško službo za vse moške državljane so uvedli na Kubi.

Umrl je Fahir Shtylya, velik albanski rodoljub. Na ruskem bojišču je padel polkovnik v glavnem stanu nemškega letalstva Fritz Doensch.

V afrikem Tobruku so Italijani zajeli tudi poveljnika južnoafriške divizije in tobruške trdnjave angleškega generala Kloppra.

Finski parlament je skrajšal starostno dobo za volitev v parlament od 24. na 21. leto.

Samo 157 gramov mesa na teden dobi vsaka oseba na Švedskem.

2000 malih tovornih parnikov je dala graditi mandžurska vlada.

Nemške tvornice, ki so izdelovale doslej 600 vrst žepnih nožev, bodo v bodoče smele izdelovati samo pet vrst, da se bo moglo več delavstva zaposliti v vojni industriji.

ZGodbice

Sposobnost brez sramu in poštenosti

Napoleonov zunanji minister, ki je vodil zunanjo politiko tega velikega francoskega cesarja, je bil vojvoda Talleyrand-Perigord, vladajoči knez v Beneventu. Bil je drugi sin francoske plemeniške rodovine, rojen 1754 v Parizu. Njegova rodovina je bila vojaška. Vojak bi bil rad postal tudi on. Postal pa je vojak le njegov starejši brat, ki pa je kmalu umrl, medtem ko je ta, ker je bil šepast, bil izključen od vojaške službe, kar ga je zelo bolelo. Namesto vojak je moral postati duhovnik, za kar pa ni imel ne veselja ne poklica. Niti starši niso marali zanj, ker je bil pobabljen. Ko je starejši brat umrl, bi bil on moral postati rodovinski poglavar po tedanji plemiški šegi. Toda šepastemu niso dali te pravice, kar ga je še bolj razkačilo, zlasti ker je njegovo zapostavljanje potrdil sam francoski kralj. Mladi Talleyrand, ki se za svoje duhovstvo ni prav nič brigal, je postal maščevalen revolucionar, ko je izbruhnila francoska revolucija, ki je vrgla bourbonsko kraljevsko rodovino. Voditelj revolucije Danton, je mladega plemiča poslal za francoskega poslanika v London, kjer je uspešno zaostal koristil revolucionarne francoske vlade. Že takrat je postavil svoje politično načelo, ki se ga je potem držal ves čas življenja: »Francija ne sme iskati kakih novih zemeljskih pridobitev v Evropi, marveč mora ostati v svojih mejah.«

To načelo je bilo pametno ter kaže, da je bil bistri diplomat. Zaradi tega pa se je zameril drugemu voditelju revolucije Robespieru, ki je Dantona vrgel in njega odedavil. Moral je bežati v Ameriko, kjer se je preživljal s tem, da je vodil branjarjo. Ko se je vrnil v Pariz, so ga novi mogotci postavili za zunanjega ministra. Kot zunanji minister je zdaj začel gledati najprej na to, da samega sebe obogati. Prav nič ga ni bilo sram jemati velike podkupnine. Pruskemu poslaniku je kar v brk povedal: »Te službice nikakor nisem zato sprejel, da bi jo zapustil kakor nemanič.« Tako dobro je znal grabiti denar, da je že kmalu pobesal prvi milijon frankov, kar je v tistih časih bilo nekaj ogromnega. Že vrabci po strehah v Parizu so živkali, da Talleyrand za denar vse stori. Zato so ga nazadnje vendarje spodili iz službe.

Ko pa je Napoleon vrgel dotedanjo republikansko vlado, ga je takoj imenoval za svojega zunanjega ministra. Napoleon Talleyranda sicer nikakor ni cenil kot človeka, ker ga je poznal, kako umazano podkupljiv je, cenil pa je njegove sposobnosti. Ta dva moža sta večkrat prišla navzkriž, ker je Napoleon hotel podase spraviti vedno več dežel, Talleyrand pa je bil v načelu zoper to. Vendar je ta umazanec tudi za ceno tega svojega načeta uganjal kupčije. Avstrija, Prusija, Rusija in Anglija so ga vsaka zase bogato plačevale. Denar mu je tekel od vseh strani. Zato pa so na primer Angleži natančno lahko vedeli, kaj Napoleon kdaj namerava.

Teh umazanij pa se ni prav nič sramoval. Imel je prilječno »madamo Grant«, ki jo je privlekel s seboj iz Amerike. Ta ženska je bila otrok revnega pomoričaka, ki je postal plesalka ter mornarje zabavala v Indiji in Ameriki. Ta je zdaj »ministrovala«. Cesar Napoleon, ki je tudi vzel za ženo tej podobno Josefino de Beaubarnais, se je zgražal. Nekoč pri sprejemu je Napoleon dejal madami Grantovi: »Imenovati se morati Talleyrand, sicer ne smete več prebiti v ministertvu. Dobila je tri dni odloga. Pa že drugi dan jo je Talleyrand poročil. Tako je ta nekdanja plesalka postala vojvodinja. Ko se je nato šla poklonit Napoleonu, ji je ta dejal: »Upam, da bomo ob gosepi Talleyrand lahko pozabili lahkomešlosti, ki jih je uganjala madama Grant.« Ta pa se je globoko priklonila ter odgovorila: »Vsekakor, veličanstvo. Povsem bom posnemala vzgled gospe Bonaparte« (Napoleonove žene Josefine, ki je tudi uživala tak glas in se tudi dala podkupovati).

Nazadnje je Napoleon leta 1807, tega močnega moral odeloviti iz zunanjega ministertva. Sit je bil namreč pritožb zaradi Talleyrandove podkupljivosti in pa njegove politike. Ker pa ni mogel pogrešati njegovega velikega talenta, ga je ohranil za svetovalca ter mu poskrbel vsega skupaj okoli 400.000 frankov letnih dohodkov. Leta 1809, pa ga je docela zapodil, ker je deloval zoper njega. Zdaj je Talleyrand začel Napoleona sovražiti. Ko je Napoleon padel, je la sposobni, toda tako grdi moč stopil v službo novega francoskega kralja iz rodovine

Kaj je NOVEGA

Štirje duhovniki umorjeni

Zo zadnjih smo kratko poročali, da so komunistični morilci, ki zdaj osvobajajo slovensko ljudstvo, umorili spet štiri slovenske katoliške duhovnike. Poleg teh so pod rokami istih morilcev, ki jih vodi neki Ivan Rome okoli Novega mesta, padli tudi ti-le kmetje: 32 let stari Jože Turk iz novomeške okolice, Ivan Zvan, star 58 let, iz Toplice, Alojzij Hrovat iz Petanj, dalje kmeta Jakše in Škedelj ter dva Murglja iz Prečne kakor tudi hlapec v prečenskem župnišču.

Zupnik J. Komljanec

Zupnik Al. Nahtigal

Kaplan Franc Cvar

Kaplan Henrik Novak

Zraven teh svojih faranov je padel tudi prečenski župnik g. Jakob Komljanec, rojen l. 1892 na Bučki, kjer je bral novo mašo leta 1916. Bil je vzoren katoliški duhovnik, ki je ljubil le resnico in je zaradi nje in v njeni božji službi moral dati svoje življenje.

Drugi v vrsti teh žrtev je bil g. Alojzij Nahtigal, župnik v Senti Rupertu. Tudi njega so morilci obsodili na smrt, ga v gozdu pobili kakor žival ter ga kar tamkaj zagrebli. Umorjeni župnik Nahtigal je bil med najbolj gorečimi duhovniki, strog do sebe, poln ljubezni do vernikov. Rodil se je l. 1900 v Zužemberku, kjer je leta 1926 bral svojo novo mašo. Povsod, kjer je deloval, se je odlikoval po svoji apostolski vni in pobožnosti. Takoj za njim so na istem kraju pobili njegovega kaplana g. Franca Cvara, kateri je s svojim župnikom vred izpričal z mučeniško krvjo svojo ljubezen do Gospoda in Kralja nebes in zemlje. Rodil se je leta

Bourbonov. Kot tak je na dunajskem kongresu zastopal Francijo ter ji s svojo spretnostjo mnogo rešil, pri tem pa s strani preganjal zadnje ostanke Napoleonovih privržencev.

V tem pogledu je bil prav tak kakor Napoleonov notranji minister Fouché. Oba je revolucija spravila na površje. Oba sta se udinjala Napoleonu, oboja od njem obogatela, oboja ga istočasno zapustila in izdala njega in revolucijo, oboja istočasno stopila v službo Bourbonov. Oba sta bila ista sposobna, pa silno neznačajna in nepoštena človeka, ki sta dan-danes zgodovinski vzgled sposobnosti, združene z nesramno neznačajnostjo in nepoštenostjo, kar navadno rodi revolucija.

1911 v Lipovščini pri Sodražici. Novo mašo je pel leta 1939.

V Hinjah pri Zužemberku pa so komunistični morilci umorili hinjskega kaplana g. Henrika Novaka, ki je s svojim mirnim in svetim življenjem bil zgled vsakomur. Mladi duhovnik je dosegel šele 30 let starosti ter je šele leta 1939 bral novo mašo.

Smrt teh vnetih katoliških duhovnikov in kmečkih mož, njihova nedolžno preliha kri, njihova zadnja velika žrtev za sveto versko prepričanje — vse to nam je poročilo, da bo večna Resnica zmagala in da peklenska laž, ki je te može umorila, skoro doživi strahotno in pravično sodbo. Naj bi smrt teh pravičnikov bila rešitev za tiste, ki še tavajo v senci te velike laži.

Gospod, naš Bog, ki dobro plačuješ in hudo kaznuješ, poplačaj žrtev teh in drugih po nedolžnem umorjenih in naj njihova kri ne pride na naš narod v kazni, marveč v božje spoznanje in razsvetljenje.

Genjenim naročnikom in bralcem!

Urad za kontrolo cen pri Visokem komisariatu je z odlokom št. VIII. 1450-3 z dne 25. junija 1942-XX odobrila nove cene za ljubljanske dnevnike.

Za »Domoljuba« bo od 1. julija dalje znašala naročnina 24 lir letno, podrobna cena pa 60 centesimov za izvod.

Do danes so bile kljub podražitvi materialu in zvišanju plač, cene listu predvojnne v nadrobni prodaji pa celo nižje kot predvojne — Zato smo prepričani, da bodo cenjeni naročniki in kupovalci uvideli upravičenost tega zvišanja ter nam ostali zvesti tudi v bodoče.

Kdor je plačal naročnino za »Domoljuba« za celo leto vnaprej, zanj to povišanje za dobo, ko ima plačano naročnino ne pride v poštev.

»Domoljub«

d Te dni so izšle v časopisju nekatere nove objave s sledečimi naslovi: Ducejev odlok o pravni zaščiti — javna uprava mora delovati v okviru stroge zakonitosti. Neveljavnost kakor koli ponarejenih novcev in bankovcev ter obveznost njih oddaje, Omejitve avtomobilskega prometa, Maksimilane cene za dela krojačev, krojačic in modistov. Imenovanje prisednikovo sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani in Pojasnilo o razveljavitvi zaznamovanih bankovcev.

d Nove maše. V nedeljo, 14. junija so se zaključile letošnje novomašne slovesnosti v goriški nadškofiji. Praznovanje letošnjih osmerih novih maš so novomašniki razdelili na tri zaporedne nedelje. V nedeljo, 31. maja so bile tri, v nedeljo, 7. junija spet tri in v nedeljo, 14. junija ostali dve.

d Nove maše v Idriji. V nedeljo, 7. junija, je Idrija zopet praznovala novo mašo. Idrija je imela v preteklih letih že mnogo novih maš, a letošnja je prekosila vse. Novomašnik g. Slavko Rejcek izhaja iz rudarske družine, zato so se posebno rudarji potrudili, da so dvignili slavo na višek. Izkazali so posebno požrtvovalnost pri vseh pripravah. Zrtvovali so svoj počitek, da so okrasili cerkev in novomašnikov dom. Posebno priznanje zaslužijo cerkveni pevski zbor, ki je pod vodstvom g. prof. Komela izvedel težko moderno mašo nemškega skladatelja Kagerera s spremljavo številnega orkestra idrijskih rudarjev, ki so radi ponudili svoje sodelovanje, da so povzdignili slovesnost svojega rojaka. Izredno zaslug, da je novomašniška slavnost tako lepo izpadla, ima za vse plamenito vneti indijski kaplan g. A. Kranjc. Pridigal je g. župnik Budin iz Kubeda, bivši idrijski kaplan.

d Dobrim dijakom v vednost in premislek. Končali boste kmalu šolo za letošnje leto. Ali že imate namerjen korak v življenje? Vsak dijak, ki je končal vsaj štiri razrede gimnazije in ki je sicer neoporečnega ponašanja ter želi v sebi klic božji, bo z veseljem sprejel pri oo. frančiškanih v noviciatu. Za priglasenje je čas vsaj do zadnjega julija. Leto novicata se namreč začne meseca avgusta. Novinci prežive eno leto v idiličnem samostanu ob Krki v Novem mestu. Priglasite se lahko osebno ali pismeno pri frančiškanskem provinciálu v Ljubljani, Marijin trg 4.

d Povišanje plač poljedelskim delavcem. Te dni so se med Združenjem kmetovalcev in Pokrajinsko delavsko zvezo zaključila pogajanja za zvišanje plač poljedelskih delavcev na veleposestvih Langer pri Novem mestu. Sklenil se je mezdni sporazum, s katerim se plačee delavcev na ome-

NOVI GROBOVI

V Veliki Loki je umrl posestnik in bivši župan Alojzij Gliha. — V Krki pri Novem mestu je pri kopanju utonil 26 letni zavirač novomeške postaje Franc Semrov. — V Novem mestu je odšel v večnost Murn Franc, v Gornjih Lakencah pa Sušteršič Ciril. — V Bobersteinu v Šleziji je zapustil solzno dolino naš rojak Ivan Bregar iz Globokega. — V Mariboru so djali v grob ugodnega celjskega obrtnika Goloba Karla ml. — V Mostah v Ljubljani je mirno v Gospodu zaspal strojevodja drž. železnice v p. Rudolf Kirschner. — Na Pobrežju pri Mariboru je umrla 79 letna Marija Ornar. — V mariborski bolnišnici je umrla posestnica Antonija Trstenjak iz Jarenine. — V Ptujtu sta umrla Franc Toplak in Terezija Pristernik. — V Rogoški Slatini so umrli Antonija Drogenik, Ivan Črnaogaj, Frančiška Zobec in Albert Drobine. — V Rogatecu sta umrli Jožeta Plavčak in Terezija Križanec. — V Laškem je umrl Alojzij Zupanc. — Umrli so Celjani: Marija Regul, Konrad Korošec, Marija Rotar, Alojzij Sturm in Ivan Rajher. — Umrl je Viktor Golja, cerkovnik in cerkveni ključar iz Podmelca. — V Mariboru je odšel v večnost upokojeni nadučitelj Martin Vrečko. — V Ptujtu je zapustila solzno dolino Ljudmila Bratkovič. — V Novem mestu je umrl mlinar Franc Kovačič. — V St. Vidu je izdihnila 83 letna Tome Marija. — V Ljubljani so odšli v večnost: nadučitelj v p. Ivan Lokar, vdova železnice A. Alojzija Fritz roj. Potokar, želez. upokojenec Ivan Zorman, privatna uradnica Anka Huth, strojevodja drž. železnice v p. Franc Smole, nameščenic tvrdke Agnola Ivan Kikelj, s. M. Melanija Ploder, soproga inženirja Josipina Spitzer roj. Skubic in Ana Žitek roj. Kocjan. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

IG. Dne 21. junija — na svoj godovni dan — je umrla, zadeta od kapi, tukajšnja ugledna posestnica Alojzija Merzel. Rajna je bila dobra in verna krščanska mati, ki je dala življenje dvanajstim otrokom, od katerih je še šest živih: Mirko je trgovec in že več let župan iške občine, Vinko je v službi pri državni železnici v Ljubljani. Tone je v službi na Bledu, alka je gostilničarka na Igu, Pavla živi v Ameriki in Ida na Dunaju. Rajnica, kateri je mož umrl že l. 1914, je morala sama skrbeti za številno družino in je vodila gospodarstvo in trgovino sama še do l. 1919, ko je vse prepustila sinu Mirkotu. Bila je zvesta naročnica katoliških in nabožnih listov in jih skrbno prebirala. Zanimivo je, da je bila naročnica »Domoljuba« od začetka, ko je začel izhajati, pa do svoje smrti, torej vseh 55 let. Veliko je tudi podpirala reveže in uboge. Za vse, kar je dobrega storila, naj ji bo Bog bogati plačnik, saj je bilo njeno življenjsko načelo: Moli in delaj! Naj počiva v miru!

njenih veleposestvih zvišujejo povprečno za 75%. Delavci odbrže tudi v bodoče vse naturalne datjave, ki so jih prejemale doslej.

d Opozorilo kmetovalcem, imetnikom poljedelskih strojev. Vse kmetovalce — imetnike poljedelskih strojev s pogonom na petrolej ali nafto vabimo, da pošljejo na Združenje kmetovalcev, Ljubljana, Gospogetska cesta št. 2, prijave z naslednjimi podatki: Ime in priimek ter očetovo ime, svoj točen naslov in navedbo kraja, kjer leži kmetijsko gospodarstvo, površino obdelovalne zemlje, število strojev s pogonom na petrolej ali nafto, znamko stroja z navedbo konjskih sil, za kaj rabi stroj (mlatilnica, slamožnica) koliko polnih dni v letu dela stroj v domačem gospodarstvu, koliko morda pri drugih posestnikih, koliko tekočega goriva — petroleja ali nafte — porabi letno ter ali rabi za pogon petrolej ali nafto. Vabimo kmetovalce, imetnike strojev, da točno izpolnjene prijave pošljejo na Združenje najkasneje do 30. tega meseca. Kasnejši prijavi nikakor ne bo mogoče upoštevati. — Iz pisarne Združenja kmetovalcev.

d Gad je pilil desetletno Marijo Zgore iz Pate v šentpeterski občini. Morala je v bolnišnico.

d Splošen popis goveda, konj, ovac, prašičev in koz na področju kraljevine Italije je zaukazalo poljedelsko ministarstvo in sicer po stanju 20. julija t. l. popolno.

d Na sejmu v Novem mestu, ki je bil prvi ponedeljek, so pripeljali iz Kostanjevice in St. Jerneja le manjše število prašičev za rejo, zato so se cene dvignile.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Doktor Valentin Zarnik

Trideset let dolgo življenje med Slovenci in drugimi narodnimi bratstvi, deset let 1889 do 1895, pa do leta 1910, ko se je vrnil iz študijske poti v Avstrijo, kjer je sodeloval na večnih študijskih poteh, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti...

... in velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti...

... in velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti...

Okrog sosedov

... in velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti, ki so ga pripravile na velike stvari in velike odgovornosti...

Kar jim je potrebno, se lahko obrne na vsa naša oddelka in odbora, ki jim bodo v vsaki stvari in vsaki potrebi pomagali, kar jim je potrebno, se lahko obrne na vsa naša oddelka in odbora, ki jim bodo v vsaki stvari in vsaki potrebi pomagali, kar jim je potrebno, se lahko obrne na vsa naša oddelka in odbora, ki jim bodo v vsaki stvari in vsaki potrebi pomagali...

(Dalje.)

»Imenitno! Bom vsaj upravičeno zamenjal! Odskočila sta in sirmela v nadzornika. Ta se je malomarno obrnil in s trdimi koraki stopal po stopnicah. Niko je jezen zagrabil sodček in ga nesel za njim. Vsa kri mu je udarila v glavo. Elza pa je prišla predpasnik, ki je padel na tla in ga smeje zavezala. Dogovorjena igra je uspela, ne da bi Niko slutil za nakano.

Na dvorišču sta stala ob vozu Gregor in Herman. Niko ju je našel v živahnem razgovoru. Ves rdeč je bil v obraz.

»Z nami se peljita, gospod palir!« je nagovarjal Gregor.

»Prevroče je. Če se mi bo ljubilo, pridem kasneje z motorjem!«

»Le pridite! V veseli družbi se človek raz-žiivi in odnese teh sitnih skrbi!«

»Skrbi se ne dajo kar tako ostreiti! Ravno danes mi je naročil inženir, naj zmanjšam obrat!«

»Kako to mislite?«

»Enostavno! Odpustil bom delavce in odslo-vil nekaj voznikov. Skrbiti bo treba izdatke!« Gregorja je ta novica zmedla. Zaskrbelo ga je, kaj bo z njim in domačijo, če mu odvzamejo vožnjo. Še holj je lezel v nadzornika in ga skušal pridobiti.

»Nerodno bo, gospod palir! Delavci bodo za-vršali. Cesta jim je edini kruh!«

»Ceste niso neskončne, imajo svoje kilome-tra. Ko se ti končajo, preneha tudi cesta, Veste, Gregor, cesta ni zemlja!«

Furman se je zmedel. Uvidej je, da s sploš-nimi ugovori ne bo prodrl. Samega sebe mora braniti, pravočasno si mora zagotoviti vožnjo, četudi vsi drugi izprežejo.

»Prosim vas, gospod palir, ne pozabite na Gregorja! Prvi sem začel z vožnjo, kamnolome sem kupil, konje pomnožil, hlapca najel — zame bi bila odpoved potresa!«

Niko je peljal konje h koritu. Nekaj besed je ujel, celotnega našrta pa ni odkril.

Nadzornik je prezirljivo gledal za fantom. »Bomo videli!« je dejal malomarno. »To vam pa že vnaprej povem: Hlapca boste morali odslo-viti! Ne gre, da bi drugim odjedal vožnjo, vam pa pustil dva para konji!«

Niko se je vrnil. Še vedno ga je polivala rde-čica. Nekam sram ga je bilo pred gospodarjem. Značiti mu je palir povedal, kaj je videl v kleti. Ročno je vpregel konja in vprašal gospodarja:

»Gremo?«

»Prisedite, gospod Herman! Z nami se boste peljali. Med mladimi vam bo postalo zabavno!«

»Kakor rečeno, pridem znabit kasneje. Če mo ne bo, se vidimo jutri na vašem domu!« Obrnil se je in odšel v gostilno.

»Poženite! je velel Gregor.

Konji so drčali po cesti. Vso pot sta molčala oba. Siv prah se je dvigal za vozom. Cesta je žarela, kot da bi hotela sežgati vse: ljudi in ži-vino. Prihajal je večer. Družba v kolibi je bila in pela. Moški so se že vinjeni majali med mi-zami. Edino Gregor in Niko sta sedela zamišlje-na. Prvi se je ogrel Gregor. Jezno in skrivnostno je modroval: »Naj gre vse rakom žvižgat! Danes bodimo veseli, jutri nas znabiti že vržejo na cesto. Kdor bo vzdržal, ta bo vozil! Nihče ni razumel teh besed. Najbolj so zadele Nikota. Vstal je in šel iz kolibe. Za njim je vstala Tilka. Zaskrbljena mu je položila roko na ramo ter so-čutno vpraševala:

»Kaj je s teboj, Niko? Zakaj si potrt?«

Z nogo se je naslonil na hod, glavo si je podprl z roko in počasi iztrgal iz sebe: »Nekaj se pripravljaj; kaj bo, ne vem. Samo slutim — in se bojim!«

»Pusti te misli! Z menoj pojdi in vesel bodi! Nobena stvar naju ne bo ločila! Pojdi!« Prijela ga je za roko in vlekla k mizi. Sedla mu je naproti, nalila kozarec in vnela: »Na zdravje, Niko! Poj!«

Zapel je pesem o furmanih in drugi so jo podprli. Vedno višje jo je nastavljal, da ga ni nihče dosegel. Pesem je izvenela že v zgodnjo noč.

Napregli so in počasi plezali na voz. Na prvem vozu so se peljala dekleta. Ob Nikotu je sedela Tilka. Obratila je prstan na roki in pela

z dekleti. Za njimi je vozil Janez pevec, ki so vriskali in se majali na lojternicah. Organist je zaspal.

Na ovinku je zasvetila velika luč. Slepila je konja, da sta se vzpela na noge. Niko je nateg-nil vajeti, dekleta so umolknila. Motor je za-vozil tik pred konje. Živali sta se splašili in povlekli vstran. Voz se je nagnil in zvrnil v ja-rek. Noč je pretresel krik in jok. Na cesti je stal razkoračen palir Herman in se režal. Zraven njega je zasmehljivo gledala Elza.

»Krasen furman!« se je norčeval. Pognal se je v gručo deklet, ki so se preplašene zbrale okrog Tilke. Niko jo je dvignil.

»Kaj se je zgodilo?« je rohnel palir. »Nogo si je zlomila!« so pojasnile dekleta. Tilka je sto-kala v bolečini. Herman jo je iztrgal iz naročja Nikotu in odnesel v prikolnico ter pognal motor.

Niko jo je doignil.

Pevci so pomagali izvleči voz. Nezgoda jih je stregnila. Gregor je ves besen stopil pred Ni-kota in mu vrgel v obraz: »Prokleto znaš voziti! Kamenje bi vozil, ne pa ljudi! Odslej ti še kam-nov ne bom več zaupal!«

Vozova sta privozila na dvorišče Ludvikove gostilne. V sobi je na divanu ležala Tilka. Zdrav-nik, ki ga je pripeljal palir, ji je obvezal nogo. Herman jo je pomagal prenesti na prikolnico ter jo odpeljal domov. Pevci so se razkopirli. Ra-dosti dan se je prevrigel v mrko noč.

Ko je Niko pripeljal domov okrašen voz, je potrgal vence, razpregel konja in ves potrt se-del na klop pred hišo. Skoz okno je sijala luč. Vzpel se je kviku in kakor ranjena ptica padel nazaj. Nad posteljo, kjer je ležala Tilka, se je sklanjal palir. Zraven njega je stala mati in go-spodar Gregor. Nemiren, obupan in osramočen, se je usedel v temno kolinico na soro. Počasi je domneval dogodke in videl temno pošast, ki je šla proti njemu. Iz hiše je stopil nadzornik, za njim mati in gospodar. Razločno je slišal:

Kakor domjenilo! Jutri pridem z avtom in jo popeljem v bolnišnico!«

»Hvala, gospod! Kako ste dobri in skrbni!« se je v joku zahvaljevala gospodinja.

»Nič hvala! To je moja dolžnost! Hlapca po čimprej spodite od hiše! Šramota vam dela. Dane sem ga zalotil v kleti, ko se je pajdašil z Elzo. Ničvreden pritenec je in nikjer za rabo. Le povejte Tilki, naj ga odžene!«

Gregor je ostal. Domislil se je dogodka pred krčmo. Zjasnilo se mu je, zakaj je bil hlapec ves rdeč v obraz in palir nevoljen. »Če je pa tako,« je zagrozil, »naj izgine! Vam pa hvala, gospod palir za vso skrb. Pa nikar ne pozabite naše hiše. Veliko smo vam dolžni!«

»Lahko noč!« je voščil gospod Herman in odbrzel z motorjem po klancu.

Vežna vrata so zaskripala. Samo lučka je svetila v sobi. Pod okno se je kakor v omedlo-vici privlekel Niko. Temna noč mu je razjasnila

vse. Zaslišal je za seboj korake in se naglo obrnil. Petrov Janez je stal ob njem. Na ramo mu je položil roko in s pritisnjenim glasom dejal: »Niš ne maraj, fant! Vrag jo je vzel meni in tebi. Sedaj nama preostane samo cesta!«

»Cesta? Ne, Janez, tudi to nam bo ugrabil satan!«

»Bomo videli! Kar skupaj ga bova našgala. Biš so pripravljeni. Lahko noč!« Podala sta si roke in odšla; Janez domov, Niko pa v hlev. Spal pa ni to noč nihče. Tilka je stokala, mati je jokala, Gregor klet, hlapec trpel, palir pa se je smejal in objemal Elzo:

»Pa sva jih ugnala, te proklete furmane!« Imenitno sva jih ugnala!« je povzela Elza in se tesno oklenila palirja.

»Pa sva jih ugnala, te proklete furmane!«

Mali Šmaren je poklical jesen. Začel je pršet dež in zdelo se je, da se je zbudila nova pomlad. Splet so kosi nabrusili kose in kosili otavo. Tur-čica je dozorevala, velike buče ob njivah so porumenele, grozdje v plantah je zorelo in figa so se napele. Na drevju so visele rumene hruške od prvih drobnic, do zadnjih ozimk, ki so jih medli doma. Vse je šlo po stalnem, določenem redu: najprej so spravili domov krompir, za njim so speljali otavo in konec septembra so začeli močiti in nabijati razsušene sode, orne in ornice.

Mati Marička je bila zakopana v delo. Zela se je poznalo pri hiši, da ni Tilke. Tri tedne je ležala v bolnišnici. Vsi so jo obiskovali, največ-krat gospod palir. Ni si pa upal v mesto Niko. Pobit in osramočen so je umikal ljudem. Samo z gospodinjjo je govoril. Sekal ji je drva, dona-šal škafe, pomagal na polju in skušal nadome-stiti odsotno Tilko. Do septembra je še vozil. Ka je pa Herman odpustil nad polovico delavcev, so morali ostati doma tudi furmani. Vozil je samo Gregor, tako je odredil čestni nadzornik. Slišil je v Gregorja, naj odslovi hlapca. Pa se je za Nikota poglobila mati, češ da je sedaj naj-bolj potreben in da ji odtehta za dve dekli. Go-spodar je odločil, naj ostane pri hiši, dokler se ne vrne Tilka. V nedeljo po svetem Mihelu je gospod Herman z avtom pripeljal iz mesta do-kle. Med vožnjo ji je razkril dogodek v Ludvi-kovji kleti. Dekle je navidezno malomarno poslu-šala, ko ji je na dolgo in široko razkladal, kako je zalotil hlapca z Elzo. Očetu ni povsem verjela. Sedaj pa se je vse podrljo v njeni duši. Zadnji vez z Nikotom se je pretrgala. Palir je znal zva-zati pretirano nit in jo splesti okrog svojega srca. Prevarano dekle se je hotelo maščevati za izgubljeno ljubezen, zato se je dobrikala palirju. Pripeljal jo je v vas. Z veseljem jo je sprejel mati in tudi Gregor ji je šel naproti do klancu. Bila je nekoliko bleda v obraz, toda živahna in zgovorna. Gospod Herman ji je kupil lepo oblo-ko, da je z gledala mestna in gosposka. Prijel jo je pod pazduho in peljal po klancu, da sta oče in mati na tihem občudovala njegovo dobroto. Pred hišo so srečali Nikota. Nihče ni odgovoril na njegov pozdrav, kakor da ga ni na svetu, so ga prezrli. Tilka se je naslanjala na palirja. Utrgala mu je v vrtu nagelj in mu zaupno do-jala:

»Hvala ti za vse, kar si storil zame. Ti si se največ trudil za moje zdravje!«

»Hvala ti za vse, kar si storil zame. Ti si se največ trudil za moje zdravje!«

»Hvala ti za vse, kar si storil zame. Ti si se največ trudil za moje zdravje!«

»Hvala ti za vse, kar si storil zame. Ti si se največ trudil za moje zdravje!«

»Hvala ti za vse, kar si storil zame. Ti si se največ trudil za moje zdravje!«

»Hvala ti za vse, kar si storil zame. Ti si se največ trudil za moje zdravje!«

(Nadaljevanje prihodnjik)

Solun — važna vojaška točka

Na Balkanskem polotoku ni tako velikega, naravnega in zavarovanega pristanišča, kot je solunsko. V smeri od severa proti jugu je Solunski zaliv dolg 18, širok pa 13 km. Globok ni. Vendar meri globina tik do pristanišča 10 m, kar je že dovolj za promet z velikimi ladjami.

Vzhodna obala Solunskega zaliva je čista in ne povzroča skrbi, zahodna je sipitaeta in peščena. Pesek nanašajo reke Salamrija, Bistrica in Vardar. Nekoč je bil Solun s sedanjim pristaniščem vred veliko jezero. Nato se je to celo področje vdrlotako da je do Soluna prodrla morje in je nastal sedanjí zaliv, na severu pa je ostala močvirnata,

Notranjost katoliške cerkve v Solunu

toda zelo rodovitna nižina. Še nekaj je zanimivo v Solunu: solunsko pristanišče je edino v Sredozemlju, ki včasih zamrzne.

Solunski zaliv je odprt in prost. Ne zapira ga nobena ožina. Pot iz Soluna v Port-Said ali Suez je krajša kakor pa n. pr. iz Carigrada. Solun je radi Korintskega prekopa tudi bližje pristaniščem v srednjem in zahod. Sredozemlju. Po svojem zemljepisnem položaju — ki nikakor ni obrobnege značaja, saj se v Solun steka gospodarstvo skoraj vsega Balkana in srednje Evrope, ki je namenjeno na jug — je Solun važno gospodarsko in prometno središče.

Slovenski pregovori o lisici

Ako levške kože ni dovolj, še lisičjo najdi.
Brez lisice ni brakade.
Če grozdje previsoko visi, ga lisica ne mara.
Če lisica čez led beži, tudi ljudi drži.
Če lisica ponoči laja, bo slabo vreme.
Če lisica tudi moli, naj plišče ne hodi okoli.
Če lisica tudi postno pridigo drži, zaprite gosi.
Če se lisica tudi pepeli, kokoš naj beži.
Če so lisica ne preobleče, jo pozna vsakdo v vasi.
Če prosinca zelo lisica laja, huda zima še nastaja.
Družici družica — lisici lisica.
Dvakrat se lisica ne ujame v skopec.
Grozdje mi je prekisto, je rekla lisica, ko ga ni mogla doseči.
Hodi okoli kakor lisica okoli grozdja.
Je pretkan kakor lisica.
Je zvit kot lisica.
Kar lisica pusti v pasti, tega si ne lasti.
Kadar lisica miruje, naklepe kuje.
Kdor z lisico orje, krive brazde reže.
Ko se lisica na ovsnem strnišču povalja, je njen kožuh že dober.
Levinji se lisica grdi.
Lisica dobro ve, če kaj dobi.
Lisica iz pasti ušla, v past zopet ne pojde.
Lisica je polna zvijač.
Lisica je zvitá lutica.

Iz solunskega pristanišča vodijo na vse strani proti severu naravne doline, po katerih so speljane prometne ceste. Najvažnejša prometna žila je vardarska vzdolž reke Vardar, solunsko-carigradska ob Golič planini in pot, ki vodi iz Soluna proti Draču. Obe zadnji poti sta prav za prav ostanka stare znamenite rimske ceste »Via Ignatia«, najvažnejše suhozemske poti preko Balkana. Zato je postal Solun že zgodaj važno in nezavisno gospodarsko, pa tudi kulturno središče. V preteklosti je Solun večkrat uspešno tekmoval s samim Carigradom.

Mesto Solun je ustanovil okoli leta 315 pr. Kr. cesar Kasander in ga imenoval po svoji ženi Tesalonike. Tesalonike je bila sestra Aleksandra Velikega. To ime je obdržal Solun službeno vse do danes. Kmalu je postal glavno mesto Macedonije.

Za preseljevanje narodov je Solun mnogo trpel. Večkrat so ga požgali in opustošili, pa se je spet dvignil iz razvalin. Po padcu Carigrada leta 1204. so zavzeli Solun Benečani, ki so postavili v mestu znameniti Beli stolp. Še danes je ta stolp lep in zanimiv zgodovinski spomenik na obali glavne solunske luke.

Od leta 1430. do 1912 je bil Solun pod Turki. Leta 1908. je izbruhnil v Solunu upor Mladoturkov, ki se je potem razširil na celo Turčijo in zmagal; sultana Abdul Hamida II. so ujeli in mu določili prisilno bivališče v vili Allatini v Solunu. Tu se je odrekel prestolu. Leta 1913 so ubili v Solunu grškega kralja Jurija, ki mu je sledil potem Konstantin.

Solun leži ob vznožju 1200 m visokega hriba Horiat. Mesto ima do 300.000 prebivalcev, med njimi je ena petina Židov, ki so svoj čas pribežali večinoma iz Španije. Solunčani so Žide večkrat preganjali; najhujše je bilo leta 1931., ko so požgali staro židovsko četrt. V Solunu živi tudi pre-

sej Srbov. Težišče mesta je na obali, kjer so mnoge lepe ulice. Promet je zelo velik. Vzhodno od središča je predmestje Kalomarija, kjer je največ konzulatov tujih držav.

Na vzhodnem Sredozemlju je malo tako starih mest kakor je Solun. Veliko je število solunskih cerkva, ki so jih Turki svoj čas spremenili v džamije. Lepa je cerkev sv. Dimitrija iz V. stoletja. Solun ima tudi vseučilišče.

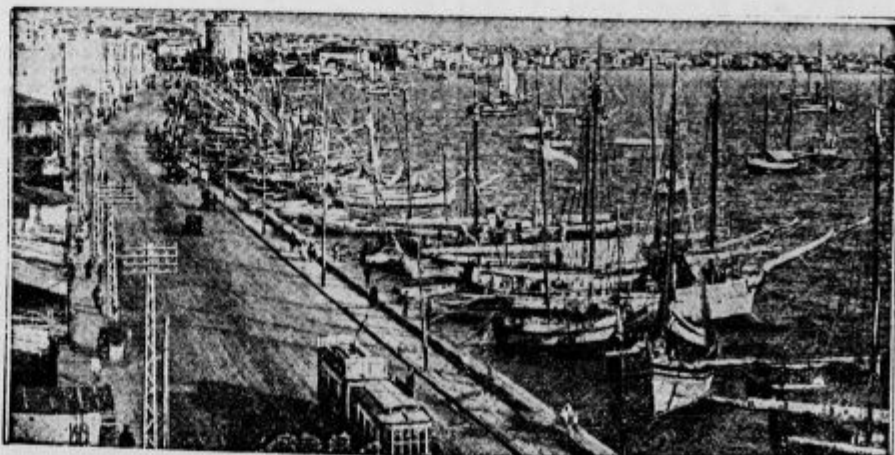
V prejšnji svetovni vojni je bil Solun važna vojaška točka od koder se je pričela znana solunsko ofenziva. Pri Solunu je tudi okostnica 6000 erbekih vojakov in dobrovoljcev, padlih v bivši svetovni vojni.

Galerijev slavolok na »Via Ignatia«

Solunsko pristanišče

Še en pogled na solunsko pristanišče

DIMNIKAR

C. Invernizio:

ZA NAŠE MLAJŠE

(Dalje)

»Jaz pa bi prej hotela, da bi ga tako pretepli, da bi mu vse kosti polomili,« je pripomnila Sena, »kajti nedvomno je pri grofici slabo govoril o nama. Ta cepec mi niti enega darilca ni prinesel iz Turina, ko jih je, kakor mi je povedal Balot, nič koliko prinesel Grilki.«

»Kako ste sprijeni!« si je mislila Nežika, med tem, ko so ji solze tekle po licih.

V tem trenutku se je vrnila v izbo Zenaida in zakričala:

»Kaj pa počenjša tukaj? Ali še nisi zanesila ognja, vražja kruljevka! Hej, pojdi že mlest krave.«

Nežika je molče ubogala. Ko se je vrnila, je vsa osupla videla, da je Zenaida pripravila na mizi šest skodelic, in jo slišala, ko je rekla Titu, ki je kadil, sedeč pri oknu.

»Tako ne bodo več trobezljali po vasi, da postopamo z njima slabše kakor z živino. Toda živino vsaj lahko prodaj, med tem ko sta onadva samo izdajalska postopača!«

»Zato se jih je treba iznebiti,« je dodal Tit.

»Ne moremo paziti na črede,« je opomnila Katinka, »med tem ko se ta postopačka zabava z gospodo!«

»Kmalu jo bo skupila,« je odvrnila Zenaida, in obrnivi se proti Nežiki: »Neumnica! Kaj stojiš in zijaš vame, mesto da bi zavrela mleko? Glej: odslej bo to mesto zate, tole pa za Balina, kajti približe je v modo, da se s postopačji ravna ravno tako kakor z gospodarji.«

In se je zakrohotala.

Balin je vstopil ravno v trenutku, ko je Zenaida hotela zlijati mleko v skodelo.

Nežika je plaho prosila, da bi to storila ona, toda hribovka ji je zgrda vzela iz rok lonec in kuhaličo.

»Ti pazi, da bo polenta dobro kuhana,« je dejala.

Toda Nežika se je le nerada oddaljila od mize.

Opazila je bila, da je v njeni skodelici in v skodelici, namenjeni za Balina, nekak rumen prašek.

Kaj bi le moglo biti? Nesrečnica je čutila, da ji mrzel pot poliva črabet in obraz. Tresla se je ko list na drevesu.

Medtem je zabela Zenaida polnila najprej dečkovo skodelico. Zdajci pa je vstopil Balin in dejal skoraj z veseljem glasom:

»Dober večer, oče in mati!«

»Dober večer!« sta odvrnila oče Tit in mati Zenaida. »Si prišel ob pravem času, je-li?«

Osupnil je spričo takega sprejema.

»Nežika, postavi lonec na omaro,« je dodala Zenaida, ki je že nalila skodelice in pustila lonec na mizi, da bi se približala dečku.

Tudi Tit in deklici se v tem trenutku nista zanimali za nič drugega kakor za Balina.

Ko bi trenil je bilo storjeno. Nežika je zamenjala dimnikarškovo skodelico s Katinkino, svojo pa s Senino.

To njeno dejanje je bilo tako urno, da ga nihče ni opazil, in mogla se je takoj vrniti k

ognjišču ter se lotiti polente, ki se je narezana v kose prazila v ponvi.

»Veš, kdo je bil danes tukaj?« je vprašala Zenaida Balina.

»Vem,« je odkrito odvrnil deček, »gospa grofica.«

»Tvoja mati Zenaida,« je dodal Tit, »jo je slabo sprejela. Toda njeno razburjenje je razumljivo. Toliko let si pri nas in sedaj naj te izgubimo kar na mah. Poleg tega pa je morala se poslušati, da govoriš po vasi, da slabo ravnamo s teboj.«

Balin se je zmedel. Vendar je z odločnim glasom odgovoril:

»Nikoli nisem rekel tega! Pritoževal sem se samo, da me razen Nežike tukaj nihče ne mara.«

»Ker se tudi ti ne zanimaš za nič drugega kakor za tisto neumnico!« je vzklila Katinka.

»Nečem prepričevati jo je prekinil oče Tit.

»Bodi kakor že, pravico imaš, da si izboljšaš svoj položaj, kakor je tudi prav, da dobito mi nagrado, ustrežajoč tvoji vzgoji.«

Zarek veselja se je zasvetil v dečkovih očeh.

»Saj je gospa grofica tako dobra in bogata, da vam bo dala, kolikršno vsoto boste zahtevali.«

»Bes te plentaj! dobro te tedaj cenijo s tistim tvojim opičjim obrazom,« je s smehom vzklila Sena.

»Molči,« jo je zavrnil strogi oče Tit, »vsakdo ima lastni okus, zato ne smemo razpravljati o groficičem. Jutri se bova z Balinom odpravila k njej, da se dogovorimo o vsem potrebnem. Si zadovoljen, dečko?«

»Pa še kako! Hvala vam,« je odvrnil Balin preprosto.

»K večerji tedaj, kajti mleko se že ohlaja in polenta se je začela smoditi,« je dejal oče Tit.

»K mizi.«

Balin je bil vedno bolj osupljen.

Še nikoli niso tako prijazno in obzirno postopali z njim!

Po navadi je dobil, kadar se je vrnil domov, kos polente ali trdega kruha, katerega je običajno pojedel lež zunaj pod milim nebom, gledal nebo in gore ter prošil Boga, da bi mu razodel, kdo so bili njegovi starši.

Pogosto je prejel, ko ga je oče Tit zalotil pri takem sanjarjenju, breco, da se je zamotovil daleč proč, medtem ko je hribovec vpil z besnim glasom:

»Pojdi opravljati živino, postopač. Niti jesti ti ne bom dal, če boš zijal v zvezde!«

Tedaj se je Balin umaknil v stajo, kjer je bila čreda in kjer je v kotu na kupu slame, pokrite z oguljeno oedejo, imel svoje ležišče.

Pritajeno se je jokal, čeprav je druge čez dan često pripravil k smehu.

Tisti večer pa sta ga oče Tit in mati Zenaida poklicala k skupni mizi, poleg njega je bila tudi uboga Nežika. To se mu je zdelo še bolj čudno.

»Nemara je to zadnji večer, ki ga boš preživel pri nas,« je opomnil oče Tit in pogotnil kos polente, namočene v mleku. »Rad bi videl, da nas zapustiš zadovoljen.«

»Saj ne pojdem tako daleč in mogel vas bom priti pogosto obiskat!« je vzklil Balin ves vesel. »Ne veste, da bo morda oče Mavričij vse meni odstopil? S hčerko, ki jo je omožil, se misli odseliti v Chambéry.«

Mati Zenaida se je do krvi vgriznila v ustnice. V očeh očeta Tita je zablisnil divji blisk sovražstva.

Katinka je z zlobnim smehom spregovorila: »Torej boš postal eden najbogatejših črednikov v tem kraju in gotovo se boš kmalu oženil.«

Tudi Balin se je zasmejal.

»Zakaj pa ne? Treba pa bo je še počakati kakšno leto, ker sem še premlad.«

»Si si že izbral katero?« je vprašala zdaj Sena.

»Dà, dà, zdavnaj že,« je odvrnil Balin z neprijetjenim in zadovoljnim glasom. »Ampak brez grofice si ne bi bil nikoli upal pričakovati...«

Obe deklici sta se zakrohotali

»Stavim, da je vrgel pogled na groficič!« je rekla Sena.

»Ne, to je premalo zanj!« je vzklila Katinka.

Toda Balin ni bil videti užaljen.

»Zadostuje mi, da groficič ljubim kakor sestro,« je dejal resno. »Moja izbira je skromnejša, čeprav je deklica, ki jo ljubim, vredna kraja.«

»Stavim, da je Grilka,« je vzklila Sena.

»In če bi bila?« je rekel Balin.

»Če bi bila,« je odvrnila vsa togotna Katinka, »bi ti rekla tole: če bi bil ostal, kakršen si bil, grdi, škoklasti Balin brez imena, bi se Grilki ne zdelo vredno niti da bi te pogledala.«

»Ne poznaš Grilke, da tako govori,« je resno odvrnil Balin. »Ona ne gleda na to, kakšen obraz ima siromak, kakršen sem jaz, ne vprašuje po imenu, zna pa najti besedo, ki tolaži in dviga. Vedno me je imela rada, ko je bila še čisto majhna, ko je komaj še znala govoriti, čeprav sem zgolj nesrečnik brez pomoči in varuštva.«

»Dovolj!« je zavpila Zenaida in vstala izza mize. »Grilka je bila lokavejša od vaju, hčerki moji. Toda vidve sta dovolj bogati in lepi, pa vama ji ni treba zavidati. Nežika, pospravi mizo, pomij posodo in pometi kuhinjo, v kratkem bo treba iti spat.«

Nežika je ubogala.

Od časa do časa je proti svoji volji kradoma pogledala obe deklici, toda nič nenavadnega ni videla pri njima, razen da sta kazali jezen, grd obraz.

Se je mar prevarala v svojem sklepanju? Sena in Katinka sta spali v skupni izbi poleg materine sobe.

Deklici sta se zgodaj umaknili, da bi bili na samem in bi mogli dati duška svoji zavisti.

Balin in Grilka, ta dva osovraženca, naj bi dobila vse premoženje?

Ne! Ne!

Kako to, da se je njun oče odločil, da bo odstopil dečka grofici, in da mati ni nič več ugovarjala?

»Grem spravit ovce v hlev,« je dejal Balin, »potem pa pojdem spat. Sem zelo zaspan. Lahko noč!«

»Lahko noč!« sta odvrnila oče Tit in mati Zenaida.

Bila sta sama v kuhinji. Nežika je šla ven, da je odliha umazano vodo. Toda kmalu se je vrnila, ne da bi jo bila zakonca opazila.

»Bodi mirna,« je dejal tisti hip oče Tit. Uspavalno sredstvo je zelo močno. V kratkem bosta oba trdo spala in okoli polnoči bova mogla delati.«

Uboga Nežika je čutila, da ji je odpadlo breme od srca. Če ne gre za nič drugega kakor za uspavalno sredstvo, bosta deklici vso noč sladko spali in jutri se bosta izborno počutili, ona in Balin pa bosta ušla kdo ve kakšni neznanj nevarnosti!

S čudovito lahkotnostjo, ne da bi bila zakonca opazila, je smuknila Nežika v svojo sobico poleg kuhinje, teman in zaudarjajoč prostor, ki ji je služil za spalnico, in se je kar običajna vrgla na borno ležišče.

Toliko da se je zleknila, že je zaslišala glas Zenaide, ki jo je klicala:

»Nežika... Nežika!«

»Dekle ni odgovorilo.«

»Stavim, da se zadržuje zunaj z Balinom,« je rekla hribovka. »Grem gledat. Pripricati se hočem, je li pes požrl meso.«

»Zal mi je, da sem žrtvoval ubogega Hoka,« je pripomnil oče Tit.

»Saj je bil že star in ni bil več za nobeno rabo,« je odvrnila Zenaida. »Nocoj bi ti delal sitnosti, kajti že dalj časa ta žival ne pusti nikogar v Balinovo bližino in še vedno imaš sled od ugriza, ki ti jo je zadal, ko si v staji pretepel fanta.«

»Da, res je. Takrat bi mu bil prerezal vrat, ne da bi se premišljaj. Toda nisem imel noži.«

»Potem takem ji ni treba biti žal zanj. A kruljevke ni nazaj. Kaj naj storim?«

»Bržkone je zaspala na dvorišču. Grem gledat.«

Oče Tit je prižgal pipo in odšel iz hiše. Kmalu se je vrnil.

»Nežike ni,« je dejal. »Balin spi kakor polh in pes se je iztegnil za zmerom. Vrgel sem ga na gnojnišče.«

Ona se je zasmejala.

»Kje neki tiči Nežika, sveta nebesa?« je vzklil oče Tit.

(Nadaljevanje prihodnj.)

MAŠINALI

R. Bazin:

Grah v cvetju

Pol ure zatem je bil že na poti. V zlati škatici je nosil s seboj sveto hostijo in si jo je obesil okoli vratu. Deset korakov pred njim je počasi stonal strežnik, ki je bil zadovoljen, da je bil v surtni nevarnosti. Imel je šele 14 let, toda držal se je kot odrasel mož, le rdeči kodrast lasje so kazali deček. Sinje oči so se kot lučke bleščale med rjastur, trajsem. Bil je pa previden in na dvoje stvari ni pozabil: luči ni našel in izbral si je pot čez travnik, ki so jih vsaki hip prepredali močvirnati jarki.

Kakšen miren velikonočni večer! In mrtvih in suhih bilk preteklega leta je zašlo znova pogonjati mlado zelene trave, trava je bila že za pet visoka in rumena tli zahajajočega sonca se je zrealila v vodi. Nikogar ni bilo na travnikih in poljih. V strahu je izumrla vsa pokrajina. Duhovnik je pogumno stopal dalje, le glavo je malo povešal in pazil na slabo stezo sredi močvirja. Na nič drugega ni pazil kot na pol, niti na rastline ne, ki jih je bil sam vsesjal na svojih poljih in ki so sedaj pogonjale in so se morda ta večer že razvijale.

Vse svoje misli je pogreznil v tiho molitev. Tako sta stopala sama po močvirnatu pokrajini in njuni sonci sta se večali v večernem mraku. Ko pa se je sonce bližalo zatonu, je duhovnik dvignil oči in pred seboj je zagledal nivo, v kateri je bilo konec steze. Pol njive je bilo zelene, druga polovica pa je bila bela. Zelena polovica je nosila nizko rastline, druga pa je bila pokrita z visokimi, svetločimilkami, ki so se zibale v rahlem vetriču, ki je prihajal od morja.

»Kaj je to?« je vprašal duhovnik, ki je že bolj slabo videl.

»Na desni,« je odgovoril debek, vraste žito, ki zdaj že cvete, na levi pa je posejan lan. Li morava ne enom ali drugem gospod.«

Duhovnik ni odgovoril. Ko pa sta dospela do kraja, kjer je bilo konec steze, sta zagledala dva kmeta, ki sta prišla pogledat svoje polje. Spoznal ju je in si mislil: »Kateri od njiju bo on? srečni blagoslovljeni mož, ki bo odprl svojo oči?«

»Gospod župnik, glej, da ne pojdeš po moji njivi, sicer gorje tili.«

Duhovnik je zavrnil s seboj nevoljo, ki se mu je dvigala v duši. Le tri prste je dvignil in blagoslovil moža, ki je bil govoril. Takoj pa se je približal drugemu možu, ki je posejal svojo njivo z lanom. Odzval se je in rekel: »Lan bo skoro cvetel. Pa vseeno lahko greste čezaj, vi, dobri Bog in vas strežnik.« Duhovnik je dvignil glavo in počasi stopal dalje. Noč je že padla na zemljo in je težko je

našel pot po razoru sredi zelenega blja. Kmalu je onstran njive našel novo stezo in je dospel do hišice sredi traja, kjer so čakali za velikonočno popotnico.

Govoril desetih ponoči se je duhovnik vračal domov. Polna luna je razsvetljevala zemljo in se odražala v motnih močvirskih vodah. Pojez duhovnika je stopal strežnik. Zdal je bil še bolj ponosen kot na poboju in je pogumno prišgal svetilko, ki je kot samotna vešča potovala preko temnih polj. Od časa do časa si je tiho po-fvižal, da si je preganjal spanec. Tako sta čez kake pol ure dospela do kraja, kjer sta se pričelaj njivi žitola in lana. Na prvi ni bilo več žive duše. Toda pred drugo sta zagledala moža, ki je klečal na zemlji in se s čelom obrnil proti njima. V hipu, ko sta zapustila stezo in hotela znova korakati po lanu, je mož pred njima izbruhnil v jok in prasil:

»Gospodi! Gospodi! Veliki župnik je po glasu spoznal moža, ki mu je pred dobro uro grnil.

»Uboogi človek,« je rekel duhovnik, »kaj de-lja tu?«

»Jokam, odkar ste hi brez polje mojega se-seda. Bojim se za svojo žetev, grešil sem, oče.«

Tako silno je jokal, da se je duhovniku za-smilil v srce. Stopil je do njega, se sklonil na-den in ga objel. Sklonil se mu je prav na pra in je sikal tiho molitev:

»Gospod župnik, lepo vas prosim, pojdite topol po moji njivi. Spokoril se bom!«

Duhovnik in strežnik sta torej stopila skozi visoke rastline in v tem hipu je bil obdal pre-buden vonj, kakor bi deset tisočev dišečih svetil opajalo zrak. In tega je duhovnik spoznal, da se neka žudežnega dogaja.

Zares so ljudje, ki so v tem žalostnem letu spravljali svoje pridelke, opazili dve žudeži. Lan, po katerem je šel Bog, je zrastle v tem letu tako visoko, kakor ljudje tega še nikoli niso pomnili. Tako je bila vera poplašana. Toda tudi kesanje je bilo deležno prav takšnega plačila. V dveh dneh nisi več videl škote, ki sta je naredila duhovnik in strežnik, ko sta korakala čez visoke rastline. Ko pa je stroče dozorelo, so opazili, da je sad spremenil obliko. Namesto malih, suhih belih žitov, so dekleta in žene, ki so obrgavale stroče, nabirale grah, ki je bil lepo okrogel, kakor ga dozdaj niso poznali v tej pokrajini in v srčku je imelo vsake zrnce jasno odinjenjo znamenje svete hostije. Žetev je bila bogata kakor še nikoli.

Duhovnik je šele pozno zvedel za ta žudež. Kmalu po večki noči so ga ujeli in odpeljali v tuje kraje. Ko pa se je zopet vrnil, je opazil v kottičku na vrtu, ki so ga ljube roke zanj ob-delale, grah, nove vrste, ki je imel vtisnjeno znamenje svete hostije. Bil je vnsal, da se je njegov sen uresnil, in je vendarle pridelal novo rastlino, kakršne doslej svet ni poznal.

KONEC.

Iz narave

Prijatelji sonca in teme

Prav gotovo si imel že priliko opazovati v pr-zdovih dreve, ki nekatero krásno zaprava na pro-ziem, to je na bolj odprtem, drugo pa na bolj to-priem, temnejšem prostoru. Resnica je, da potre-buje rastlina prav tako kakor tudi žival vsota svo-je razvoje. Le nekatera na najnižji stopnji svoje rastline in živali žive v temnih globočinah mora ali podzemskih jamah. Vse više stojede rastline a ž-ivali pa potrebujejo sončne svetlobe, če se bodo pri-merno razvile. Le v sončni svetlobi namreč rastline razvijajo listino z zelenjo, ki z njegovo pomočjo pr-delujejo pod vplivom ali ob sodelovanju sončne svetlobe ogljikove dioksida, vode v klorofilu in sladkor. Če traja tema predolgo, tedaj rastlina obooli, obozi-zi pogine.

Kako pa to, da mlade rastlinice, če jih pok-jeimo in jim tako zabranimo, da jih osveta sončna svetloba, hitreje rastejo? Kako to, da jih morajo celo pred sončnimi žarki varovati, da se ne po-suje? Na prvo vprašanje je odgovor lahn: ki na-činu zavarujemo tako, da jo pokrijemo, raste b- treje, ker hoče priti čim pre- do svetlobe, toda dolgo taka rastlina tudi ne more živel, ker j- zmanjka hrane. Drugo vprašanje pa je jasno, a- vemo, da potrebuje večine naše rastline več svetlobi, ker ni tako odporna, da bi mogla prenesti prop- kajede sončne žarke. Sicer pa morajo tudi popo- noma razvite rastline od časa do časa dobiti po- četel bodaj s nočjo ali z mrazo.

Znano je, da imajo drevesa, ki rastejo na sev- nih krajih, manj ve- in manj listov kakor pa tista, ki rastejo v gostejših sklopih iglavci, ki rastejo posamično ali v redkejših skupinah, menjavajo svoje igle hitreje ko iglavci, ki rastejo v gostejših skup- inah. Opazujemo tudi, da drevesa, ki ne ljubijo senca, pa so prasiljena rasti v gostih sklopih, si razvijajo spodnje veje; če so jih pa razvila, jih kmalu odvržejo in zelo naglo rastejo drevesa, ki prinesejo senco, obranijo tudi spodnje veje a- ne rastejo tako naglo. Pojez tega svetlobe ljubča drevesa ne prepuščajo svetlobe do ta ali pa jo prepuščajo v majhni množini, tako da tamre pod njimi vsako življenje ali pa je le totno ravna, medtem ko prepuščajo senco ljubča drevesa svet- lošvobe a- lion, tako da se pod njimi razvije raznol- ično rastje.

Drevesa, ki ljubijo svetlobo, so macesen, bor, breza, trepelika, jelka, hrast, jasec, azadja, maj- zahtevna so lipa, javor, brasel, domači kostanj. Seno ljubijo pa: jelka, smreka, tisa, gaber, bukav, kate- tera izmed nazadnje naštetih so občutljiveja na mraz in vročino kakor ona, ki smo jih našli na prvem mestu, zato je zanje boljše, da rastejo v g- njenih sklopih. Drevesa, ki ljubijo senco, pa so bila v mladosti ponatijena, si, če jih postavimo na soo- no mesto, opomorejo, dožim si drevesa, ki ljubijo sonce, pa so v gostih sklopih onemogla, ne opo- morejo več!

V kakni smeri mora delati gozdar, da bo re- pov good lep in prinosen, je to povedanega raz- vidno. Rahlanst mora pa tudi a- temi, da zahteva nekatera drevesa več vinge ko druga. Največ vinge zahtevajo jelka, topol, vrba, jasec, nato smreka, gaber, hrast, javor, hrast, jelka, bukav, macesen, najmanj pa bor, breza, črna bor. Največ hrast zahtevajo hrast, javor, jasec, manj hrast, bukav, lipa, jelka; če manj domači kostanj, macesen, gaber, smreka, jelka, najmanj breza in bor. Največ kalijo in tvorjene kisline hočejo bukav, hrast, jelka, smre- ka in bor.

Riž v Bački

Na temelju dosedanjih poizkusov hočejo raz- širiti in posodobiti pridelovanje riža v Bački. Mo- darska vlada je dala v ta namen na razpolo- precejšnja denarna sredstva. V dolini reke Tisa, kjer je zemlja zdaj večinoma nerodovitna, hočejo pridobiti z raznimi izboljšavami okrog 200.000 orav- dohne zemlje. Zrastle del te zemlje bodo uporabili za rižova polja. Posrežilo se je namreč prilagoditi nekatere vrste riža odložitni vremeniam popo- jem, tako da znaša pridelok na katastralni strel do 80 metrskih stolov.

NO ROMIH: PRINC PASTIRČEK in PALČKI PRAVLJICA

Hudobna nova graščakinja je še spala na mehkih pernecah, trušč in klici na dvorišču so jo prebudili. Brž je skočila iz postelje, se urno oblekla, pograbila korobač in zdrvela po stopnicah na dvorišče. Že se je veselila, kako bo lahko kaznovala in pretepala razposajene kričarje, ki ji ne puste spati. Toda čudno, blapci in dekle, ki so se drugičkrat takoj umaknili in se poskrili pred njo, so zdaj stali na mestu in se ji v obraz smejali. To jo je še bolj razkačilo, skočila je med nje in pričela udrihati s korobačem po njih. Toda maenkrat ji je roka kakor odrevenela; izza drevesa se ji je približal graščak, ki je bil do zdaj najlašč skrivit in tudi Ljubomir je šel z njim. Za hip se gledala oba, nato so ji klenčila kolena, kriknila in se v zgrudila na tla. Onesvestila se je.

Graščak je brž ukazal zapreči voz in naložiti manj graščakinjo in njenega sina ter ju vele odpeljati v kočjo pod gradom. Dobrodušnega kočijaža je spremljal Tinče, kateremu je graščak naročil, da mora takoj pripeljati svojo mater v grad.

Palčki, ki so že prej na skrivaj izginili iz gradu, niso namreč hoteli, da bi jih videli še drugi ljudje, so korčkali po grajski cesti proti domu. Ko sta kočijaž in Tinče privozila mimo njih, so se obesili na kočijo in si tako skrajšali dolgo pot. Blizu svojega doma so odskočili in zadovoljni odšli domov, kjer so nato vse, kar so doživeli, povedali svojemu najmlajšemu bratcu Zalčku, ki mu je kar žal, da ni bil zraven.

Tinčetova mama je ravno stala na pragu in se razgledovala po vremenu, ko je pridrdrala grajska kočija pred kočjo. Mati Ana, ki je bila že v skrbeh zavoljo Tinčeta, se je kar razveselila, ko ga je zagledala zdravega in čilega.

Tinčetova mama je ravno na pragu stala.

Kočijaž ji je prijazno voščil dobro jutro. Tinče ji je pa na kratko razložil kako in kaj. Kar ni mogla verjeti. Šele ko je kočijaž potrdil Tinčetovo pripovedovanje, je spreviedela da je res.

Nezavestno graščakinjo in njenega sina so zameli v kočjo in ju položili v skromno posteljo. Ko se je čez čas zavedla in se je tudi sin zbudil na trdega spanja, jima je kočijaž dejal:

»Do zdaj mrtvi in sedaj na novo oživelí gospod graščak mi je naročil, naj ti sporočim tole: Ničvredni hudobnež, njegov brat, do sedaj nasilni gospodar gradu, tlačitelj ubogih kmetov, tvoj mož, teži v najtemnejši grajski ječi in se pokori za svoje številne grehe. Ti pa, ki si mu bila zvesta družica pri njegovih hudobijah, pa se imaš pokoriti tu v tej kočji. Gospod graščak je odredil, da bodi ti odalej perica namesto postene matere Ane, kateri bo poveril svoje gosposinstvo. Tvoj sin pa ima pasti kozo, kar je do sedaj delal dobri Tinče. Drugača nimam povedati. Mnogo sreče pri delu, milostljiva gospa graščakinja!»

Kočijaž je končal in velel materi Ani in Tinčetu na voz. Ceprav sta šla oba boljini in lepši bodočnosti naproti, sta se le težko ločila od svojega skromnega doma.

Cez nekaj dni nato so v gradu priredili veliko gostijo in graščak je nanjo povabil vse svoje podložnike. V velikem številu so se odzvali prijaz-

nemu vabiju in prišli v grad od vseh strani. Vesela pojedina je trajala več dni in ko so zadovoljni kmetje odhajali, so zagotavljali graščaku, da ga bodo radi ubogali in vestno speljivali svoje dolžnosti.

Graščak, ki je bil vesel njihove odkritosrčnosti in hvaležnosti, jim je slovesno obljubil, da bo čim bolj spoštoval in upošteval njihovo delo ter ustrezal njihovim željam in jim pomagal, kadar bo to potrebno.

Krvoločni graščakov brat, ki se je pokeril v ječi, je od jeze ponorel in se nekega dne s tako silo zaletel v zid, da si je prebil lobanjo in kmalu nato izdihnil svojo kosmato dušo. Njegova žena pa ni mogla prenesti zasmehevanja okoliških kmetov in je s sinom vred pobegnila v tuje kraje in tam z delom svojih rok služila vsakdanji kruh zase in za svojega sina.

Dobri graščak pa je z materjo Ano, z Ljubomirom in Tinčetom živel zadovoljno in veselo v svojem gradu do svoje prave smrti. Tedaj je Ljubomir prevzel oblast nad tlačani, se oženil s preprosto tlačanko in si tako še povečal simpatije podložnikov, s katerimi je nad vse usmiljeno in dobro ravnal. Tinčeta, svojega prijatelja iz mladih let je pa imenoval za oskrbnika in mu poklonil v last obširno grajsko pristavo.

Mati Ana je vzorno vodila grajsko gosposinstvo še dolgo vrsto let in s Tinčetom vred uživala dobrote, katere sta si prislužila, ker sta bila dobra, poštena in plemenitega srca.

Dvoboj med vrabcem in kosom

Vravec menda res nikjer in nikomur ni priljubljen. Vendar je sila žilava živalica, ki si povsod zna poiskati živeža ter se vsiliti celo tjakaj, kjer je najmanj zaželjen in priljubljen. Zato pa se tako strašno množi, da ga skoro ni mogoče iztrebiti. Dasi je vravec tako malo ljub človeku, vendar ima nekaj lastnosti, ki mrzno do njega omilijo. Zlasti ugaja človeku njegova velike ljubezben do mladičev, njegov veliki pogum, s katerim brani svoje gnezdo. Nekdo je opazoval dvoboj med kosom in vrabcem ter ga tako le popisal:

Vravec je pravkar priletel do gnezda, ko je iz njega hotel odleteti kos z mladim vrabičem v kljunu. Vravec je takoj na vso moč razjarjen planil na mnogo večjega kosa, ki se takega napada nikakor ni nadejal. Zato je kos prestrašen izpustil svoj plen ter se obrnil zoper napadalca. Vrabcu pa najprej ni bilo do boja, marveč le za to, da bi svojega mladiča spet spravil v gnezdo. Ni pa upošteval hudega kosa, ki je bil razjarjen, ko je moral pustiti svojo pečenko. Kos se je zakadil v vrabca, vravec se je začel braniti. Borila sta se najprej kar v zraku, nakar sta padla na tla in se na tleh obdelavala. Sprva je bil kos mnogo silnejši, ker je s svojim kljunom delil mnogo hujše udarce. Zato pa je vravec bil mnogo bolj uren in gibčen; kadar so kosovi udarci bili vendarle prehudji, je vravec skočil pod kosa ter ga od spodaj obdeloval s svojim kljunom. Končno se je zdelo, da je kos teh špavov sit ter je hotel oditi. Zdaj pa ga vravec ni pustil. Vravec je imel že poškodovano eno krilo in bil večkrat ranjen; pa tudi kos je že šepal. Vravec pa je kar frifotal za kosom in ga venomer obdeloval, kamor je pač priletelo. Zdaj se je kos le nerad še branil. Njuni udarci so na obeh straneh vidno slabeli, ker sta oba bila že močno iztrpana. Nazadnje vravec ni mogel več za kosom, ki je naglo smuknil v grmovje in se umaknil boju.

V rožah je zdravie

Zadnjiš smo se poučili, kako nabiramo, sušimo in hranimo zdravilne zeli, danes pa pregledjmo, na kaj in kako učinkujejo rože, da si bo vsak lahko že vnaprej določil, katere rastline bo največ nabiral in shranjeval. Šele na to se bomo o posameznih rastlinah podrobneje poučili.

Na vodo šenejo (diuretiki): breza, gozdni koren, bezeg, fiziolovo stročje, kurja česnjica, šipek, gladež, plešec, luštrek, petršilj, šaš, zelena, špargelj, prvenec, prelicca, gornjak itd.

Kdor ima vnete ledvice jih ne sme piti!
Kri čistijo (haemopatharika): črna meta, sretena, kopriva, mrzličnik lapuh, regrat, rman, mrtva kopriva, pelin potrošnik, žličnica, penuša in sretena.

Dražila (nervina-sedativa et stimulantia) lahko učinkujejo tako, da dražijo žvece ali pa jih pomirjajo. Živce dražijo: arnika, janež, pelin, diptan, kompava, koper, melisa, majaron, sivka, plešec, rutica, romžarin, rman, izop in gozdni koren. Živce pomirjajo: oranž, baldrijan, gozdni koren, kamilica, hmelj in druge.

Prebavo pospešujejo (digestiva): gozdni koren, sretena, kobilček, dobra misel, encijan, hmelj, koper, smetljika, oman, mrzličnik, kolmež, regrat, majaron, materina dušica, tavžentroža, cikorija, trpotee, vrba, poprova meta itd.

Polimo se po lipovem cvetju, jerebiki, šašu, rmanu, lečuhi, jogleči, senegu, omanu, repincu, kamilici, lučniku itd.

Cistila za črevo (aperitiva) so: rabarbara, ricinus, meseček, kielica, kamilica, sretena, mali ječen, jerebika, krljika, križanka, poprova meta, pelin, prvenec, tavžentroža itd.

Zapirajo (antidiarribojka): skorja črnega trna, hrasta, divjega kostanja, vrbe, dalje sretena, plahica, borovnica, oves, klinček itd.

Kri ustavljajo (haemostatika): arnika, hrast, krčnica, plešec, skorja vrbe itd.

Krče odpravljajo (antispasmodika): arnika, špajka, gozdni koren, krčnica, kamilica, lipovo cvetje, rutica, romžarin, rman itd.

Proti vročini (antifebrilia): bazilika, mrzličnik, encijan, pelin, triplat in skorje: hrastova, jesenova, trepetlikina, vrbova in divjega kostanja.

Gnojenje ustavljajo (antiseptika): arnika, dobra misel, hrastova skorja, encijan, kadulja, navadni meseček, melisa, lečuha, materina dušica itd.

Izvlčeki so z vodo, špiritom ali z žganjem pripravljani. Napravimo jih tako, da nalijemo na razrezane rastline določeno množico tekočine, ki ima namen vpiti vse zdravilne snovi, ki jih rastlina hrani. Po sedmih ali desetih dneh tekočino precedimo in, če je potrebno, še filtriramo, zlijemo v primerne stekleničke in dobro zamašimo. Pred uporabo se prepričamo, ali so izvlčki še užitni. Le čiste izvlčke lahko uporabljamo. Iz izvlčkov pa lahko pripravimo tudi gostejša zdravila, če ekstraktu dodamo med ali sladkor. Imamo jih tri vrste: redko tekoče, gosto tekoče in trde. Ako vzamemo namesto vode le čist alkohol, dobimo špirit dotične rastline (n. pr. metin špirit). Vinske izvlčke pripravimo navadno z belim vinom.

Mazila. Ta pripravimo iz zmletih ali zrezanih zdravilnih zelišč, ki jih kuhamo v primerni maščobi. Shranjujemo jih v porcelanastih ali steklenih posodah, ki pa morajo biti dobro zamašene.

Olja. V ljudski, kakor tudi v znanstveni medicini, razlikujemo dve vrsti olj: ona, ki jih dobimo kar iz rastline, torej rastlinska olja, in ona, v katerih so se zdravilne rastline namakale; to so nekaki oljni izvlčki.

Zeliščne kopeli uporabljamo največkrat pri živčnih, kožnih boleznih, revmatizmu in šibkosti. Najčeste uporabljamo za zeliščne kopeli smrekove igle in storže, sivko, semen zdrob, hrastovo, brezovo in vrbovo skorjo, kamilice, kolmež itd. Za kopal vzamemo ¼ do 1 kg zelišč, ki jih zavežemo v vrečko, skuhamo ali oparimo v vreli vodi ter zlijemo vse skupaj z vrečko vred v kopal, ki naj ima 27 do 30 stopinj R. Kopal naj traja četrt do pol ure.

Obkladki, ki jih napravimo tako, da v čaj namočimo čiste platnene krpe, ki jih polagamo na otekline, nabrekle žile, zmečkanine, gnojne rane itd. Posebno v žilih za obkladke so sledeče rastline: arnika, kamilica, sivka, kadulja, rman, medena detelja, laneno seme in druga.

Klistiri so sledeči: odvajalni, pomirjevalni, blažilni in proti krvavenju. Odvajalni klistiri odvajajo

kri v žrevo, da tako razbremene krvni pritisk v glavi in prsih. Pomirjevalni klistiri pa so v rabi pri bolnikih z vnetim črevesom, krvavi seči in boleznimi mehurja. Blažnje klistire uporabljamo pri krčkih v želodcu, nadubi in božjasti otrok. Proti krvavenju v črevesu rabimo naliv iz hrastove skorje, ki zaradi velike nanažine čreštolvine ustavlja kri. Klistire dajemo onim bolnikom, ki sami ne morejo zdravil uživati zaradi želodčnih, grlnih in drugih bolezni. S primernim irigatorjem spustimo v žrevo četrt do pol litra pripravljene obare, ki ji dodamo žlico olja. Naliv naj ima 90 stopinj R.

PRAVNI NASVETI

Ali velja poravnava, napisana brez priče? P. V. K. — Fant, ki je zapustil dekle brez vzroka, je pripravljen, da bi se z dekletom poravnal. Ker pa noče plačati zahtevane odškodnine naenkrat, ponuja dekletu, da bi se doma napisala in podpisala poravnava te vsebine, da bo določena znesek plačal takoj, ostalo pa, kadar bo mogel. Vprašate, če taka poravnava, napravljena doma in brez prič, drži. — Poravnava je neke vrste pogodba, ki jo skleneta straniki in ni za veljavnost take pogodbe predpisana nobena posebna obličnost. Poravnava, sklenjena med strankama, velja, čim je dogovorjena. Ni potrebno, da so navzoče tudi priče. Boljše je, da so tudi priče poleg ali pa da se sklenjena poravnava napiše in podpiše, ker tak zapis služi v primeru spora kot dokaz za resničnost sklenjene poravnave. — Če bi ena izmed strank poravnave ne hotela izpolniti, potem jo lahko nasprotna stranka s tožbo prisili na izpolnitev poravnave. V pravi je treba dokazati, da je bila zatrjevana poravnava res sklenjena. Ko bo izrečena sodba in bo ta postala pravomočna, to se pravi, ko bo potrjena od višjih sodišč, potem šele lahko tožnik predlaga pri sodišču izvršbo za prisilno izpolnitev določb poravnave. Pri nasprotniku, na katerega se ne zanese, da bo sam držal besedo, se lahko izognete neprijetni tožbi na ta način, da sklenete z njim sodno poravnavo, ki je takoj izvršljiva, tako kot pravomočna sodba. Pri zapisu take poravnave na sodišču boste sicer morali plačati pol odstotka takse od vrednosti spornega predmeta, s tem se pa izognete še večjim stroškom morbitivne pravde.

Tožba na ubožno spričevalo. M. S. J. — Nekdo vam grozi s tožbo za neko zahtevo, ki se vam zdi neupravičena. Govori, da njega ne bo pravda nič stala, ker ima odvetnika na ubožno spričevalo in ga bo torej ta zastopaj zaslopal. Vprašate, če je to res mogoče in kdo bo v tem primeru plačal odvetnika, ali obina ali država. — V civilnih tožbah pred okrožnim sodiščem morajo biti stranke zastopane po odvetniku. Tako zastopanje pa je drago in ga ne zmore vsak. Zato je v postavi določeno, da sme sodišče tistim strankam, ki brez škode za lastno preživljanje ne bi zmogle utrpeti stroške zastopanja, podeliti »pravico revnih« in jim postaviti tudi odvetnika kot »zastopnika revnih«. Tako postavljeni odvetnik je dolžan kot zastopnik revnih varovati pravice svoje stranke, kakor če bi ga ta najela in plačala, čeprav mora vršiti svoje zastopanje začasno brezplačno. Odvetnik ne dobi za to zastopanje plačila niti od države, niti od občine, ampak ima le upanje, da bo stroške izterjal od nasprotni stranke, seveda, če bo njegova stranka v pravi zmagala. Če pa njegova stranka v pravi ne zmagala, ima pa odvetnik možnost, da bo izterjal svoj zaslužek od lastne stranke, čim bi se njene gnotne razmere bistveno izboljšale: n. pr. če prevzame ali podeduje posestvo, če dobi odpravnino od doma, če pride do boljšega zasluga in podobno. — Od sodišča postavljeni zastopnik revnih ima pravico, da zahteva od sodišča, da se ga odveže dolžnosti zastopati revno stranko, če se ugotovi, da bi bila naperjena tožba brezupna. — Če vas bo kdo tožil neupravičeno, se morate vseeno braniti, čeprav vas bo zastopanje stalo. Seveda, če nasprotniku nič ne bo vzele, boste lastne zastopniške stroške morali trpeti sami kljub uspešni obrambni pravi. S sodbo prisojeni zastopniški stroški zastarajo v 30 letih. Zato boste tekem 30 let morda le našli priliko, da bo nasprotnik prišel do kakšne imovine in bo izvršba proti njemu postala uspešna.

Čebelnjak na vrtu. A. P. M. — Na svojem ograjenem vrtu lahko postavite čebelnjak. Paziti ga morate, da ga tako postavite, da ne bi čebele iz vašega čebelnjaka, če bi čelna stran stala prebližju meje, ovirale sosedo pri običajnem obdelovanju

in izkoriščanju obmejnih parcel. Če bo čelna stran oddaljena 18 m od sosedovega vrta, desna in leva pa po 10 m ter imate le pet panjev, po našem mnenju noben od sosedov ne bo mogel uspešno kaj ugovarjati. Pri takem položaju vaše čebele sosedov ne bodo prav nič ovirale pri rednem izkoriščanju svojih vrtov.

Zrtve ženske mode med ptiči

Pred prvo svetovno vojno je ženska moda bila taka, da so ženske na svojih klobukih nosile cele grmade, najraje ptičja peresa. Včasih cele peroti ali kar celo cele majhne ptičke, ki so seveda moralno imeli lepo perje. Tako je na primer na tisoče nojev moramo dati življenje zgolj zato, da so ženske na svojih klobukih lahko nosile nojeva peresa. Prav tako so od časa do časa prišla v modo peresa in peruti drugih manjših ptičev. Grozila je nevarnost, da bodo nekatere ptičje vrste zaradi te mode kar izginile.

Zato so vmes posegle razne države. Tako je Severna Amerika prepovedala loviti ptiče na Laysanskem otočju, ki leži zahodno od znamenitih Havajskih otokov. Na tamkajšnjih razjednih skalah so namreč gnezдили veliki galebi, ki so imeli črne peruti. Ti veliki ptiči, ki so na širini z razpetimi krili merili 3 in pol do 4 in pol metra, so bili v tamkajšnjih krajih tako številni, da se je zdelo, da jih ne more biti konec. Ameriški naravoslovni profesor Bryan je leta 1904 po naročilu svoje vlade obiskal to otočje ter tamkaj našel nepregledne roje teh ptičev. Tla so bila kar posejana z gnezdi. Teh zanimivih ptičev je neki bilo toliko, da so kar nebo zatemnili, če so se dvignili.

Ko je ta profesor leta 1911 spet prišel obiskat to veličastno ptičjo naselbino, je videl, da je skoro uničena. Japonski ptičji lovci so namreč prihajali semkaj ter vsako leto pobili na tisoče teh živali zgolj zaradi lepega perja v krilih. Takrat je bila namreč taka moda. Profesor Bryan je dognal, da so samo od majnika meeca do jeseni leta 1909 japonski lovci tamkaj pobili nič manj kakor 300.000 teh ptičev. Profesor sam pripoveduje: »Poveal sem videl še sledove tega groznega klanja. V zapuščenem poslopju teh ptičjih moricem sem našel še cele kupe odrganih kril, ki se jim je videlo, kako surovo so jih ubogim živalicam odrezali. Okostja pomorjenih ptičev pa so ležala daleč na okoli.«

Zaradi tega je ameriška vlada japonskim lovcem prepovedala loviti tukaj ptiče, prav tako, kakor je prepovedala loviti v severnih morjih tuljine. Zdaj upajo, da si bo ta veličastna ptičja naselbina spet opomogla.

V južni Afriki, zlasti v nekdanjih nemških kolonijah je včasih kar mrgolelo pisanih malih ko-

librijev in čudovitih rajčic s prekrasnim perjem v repu. Tamkajšnji lovci so te male ptičke lovili kar s trnkom ter jih tako na tisoče uničili. Skoro bi jih bili zatrli, da bi danes ne bilo več teh najlepših ptičkov, kar jih pozna svet. K sreči je potem pred svetovno vojno tudi nemška vlada to prepovedala. Zdaj pa je te mode tudi konec. Tako upajmo, da bodo lepi ptiči še ostali in da jih ženska moda ne bo še uničila.

Bolgarske rudnike so mobilizirali

Z naredbio bolgarskega ministrskega sveta so vse državne in zasebne rudnike v Bolgariji postavili pod zakon o civilni mobilizaciji. Vsi rudarji so oproščeni vojaške službe ter pridejo pod oblast ravnateljstva za civilno mobilizacijo. Podvrženi so vojaškim kazenskim in drugim paragrafom.

Krma iz celuloze

Švedi so pred sedanjo vojno uvažali velika količina krmilnega žita in ostalo živalske krme. Sedaj je pretežen del tega uvoza odpadel. Nedomestilo za prej uvoženo krmo je Švedska našla predvsem v izdelovanju krmilne celuloze. Zato se je bistveno zmanjšal izvoz lesa.

Ovseni riž in ovsena kaša

Lušilnica riža v Zagrebu je preuredila svoje naprave za predelavo ovsna, in sicer za izdelovanje ovsene moke za človeško prehrano, ovsenih kosmičev, ovsene kaše in ovsenega riža. Pravijo, da ovseni riž skoraj ne zaostaja za pravim rižem, zato si obetajo na Hrvaškem od predelave ovsna zboljšanje ljudske prehrane.

Zveza slovaških visokošolcev

Slovaški parlament je odobril osnutek zakona o ustanovitvi Zveze visokošolcev, to je enotna ustanova v okvirju Hlinkove stranke. V njej morajo biti včlanjeni vsi redni slušatelji slovaških visokih šol, če so slovaške narodnosti in slovaški državljani. Svoj pomen bodo izgubile vse dosedanje ustanove enakih ciljev, zato bodo razpuščene in njihovo premoženje preide na novo zvezo. Izvzete so samo akademske organizacije z verskimi in kulturnimi cilji. Te lahko še obstojajo.

Smrekovo čreslo

lepo, zdravo, suho, in ježice kupi vsako količino usnjarna Lavrič J., Št. Vid pri Stični, Ljubljana.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga s neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poroštvu

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.